



אסף, ירון ומגי לקריף-אורן בדרך לאתר. "יסורי מצפון מטורפים"



שמרית קשת, אחותו של יהל, ליד האנדרטה. "לדל שהטבע בירך"



מגי לקריף, בתה, ירון והאלוף נורקין באוכרה. "הוא דפק לי על הדלת, מגי זה עמיקם, תמתחי בבקשה"

**סא' ל' י', מפקד הטייסת הנוכחי, סיפר על הלוחמים ותיבל בכמה אנקדושות כדי שלא יהיה עצוב מדי, אבל כשהגיע לליאור שי, שעל שמו קרויה בתו, נשבר. והקול שלו נחנק**

**מגי לקריף: "עשיתי עסקאות עם אלוהים. רק שיחזיר לי אותו, נכה, קטוע, ואני אשמור שבת, ואהיה אדם יותר טוב. אלוהים לא רצה. אולי לא הצעתי מספיק או שהיה מאוחר"**

# בחזרה לפסגה שהפכה לתהום

בצהרי ה-26 ביולי 2010 יסעור מספר 46 לא חזר מטיסת האימונים שביצע ברומניה. 11 שנים אחרי, משלחת של משפחות הנופלים, בכירי חיל האוויר ונשיא המדינה המריאה אל מסע של געגוע בארץ אחרת. האלמנה שנישאה מחדש ואוהבת שני אנשים במקביל "אחד שחי ואחד שלא", הבת שנולדה לאחר האסון ורצתה "לראות בעיניים איפה זה קרה", המפקד שעדיין סוחב על גבו את האשמה, והמשפט ברומנית שאמר האב השכול: "סופלטול אה ראמס אן מונטי". הנשמה נשארה בהרים



הנשיא ריבלין מודה לבכירי צבא רומניה. "אפילו כאן בכו השמיים בזמן היזכור שלנו"



יעל שיפנבאור והבנים. "עשר אזכרות, עשרה ימי הולדת מבלי שהתבגרת, 3,971 יום"

**"כשטיפפסתי על ההר, שביל תלול ארוך וצר / ציפורים למעלה, הן שרקו תמישיכי הלאה / בין איים סירה נושעת, בדמיון אני טובעת / גנגוע שט, את הנוף שותה לאט"**  
(אוקיינוסים / גיין בורדר)

ליד העיירה בראן שברומניה, בקרחת יער אלוהית שבה זורר מים נחלים קטנים מאי שם ולכל עבר; ולמרגלותיה שטיחי דשא הפרוסים עד ההרים; ומכל עברייה מדרגים את השי מים עצי מחט בכל גוון ירוק שתלמו; וסביבה קרני שמש שמלטפות בסמימטיה; ומעליה כחול מוגום של רקיע, ועי נגיש בצורת מגף וצב מעופף:

כאן, בגן העדן הזה, כלומר מולו, על צלע הר המיתמר ליותר מ-2,000 מטר, בנקודה שבה הטבע מתעלה לקצה קסמו, הוא התגלה לפני 11 שנה בשפלותו. הקרפטים הודי קרו אל מול יסעור ישראלי. ועכשיו יש פה את נשיא המי דינה, ושורה של ימי דרג שמול אנדרטת אבן מנסים לנחם שבע משפחות על יקיריהן; אבנר גולדמן, דני שיפנבאור, יהל קשת, ליאור שי, ניר לקריף, אורן כהן והטייס הרומני סטפן קלודיוס דרגנאה.

תפילה נוצרית בכס של שלושה כמרים רועמת, ועל רקע "זה לא אותו העמק", קריינית רומנית נושאת דברים. מקום יפה למות פה, אמר אחד החורים השכולים כשנשא עיניו סביבו. זה בעיקר מקום זר למות בו. אדמת הפרא שאכן רחוקה כל כך מהבית רווי הסכסוכים שלנו. שום מאבק לא מתנהל כאן, וככל זאת אדם נגבה.

מקודם מפקד חיל האוויר, האלוף עמיקם נורקין, עמד והביט ממושכת דרום-מזרחה, אל רכס הרי בוצ'ג המשי קיף מבעד מובלעת עצים. "העונה הזו יפייפה כי השלגים נמסו, הנחל מטפטף, הכל ירוק", תיאר, ואז הצביע אל קצה ההר, שתחתיו לאחר האסון נותר כתם שחור נורא. "שם למעלה, איפה שהשלג ככה יורד, שם המסוק פגע. הם טי פסו, טיפסו, לא ידעו שהם מול הר. ההר היה בתוך ענן, בגובה 10 אלף רגל. עוד 300 מטר הוא היה עובר,"



צילומים באדיבותהמשפחות



ליאור שי ז"ל, אורן כהן ז"ל, ניר לקריף ז"ל, דני שיפנבאור ז"ל, יהל קשת ז"ל, אבנר גולדמן ז"ל

## ליאור בן עמי + צילומים: אביגיל עוזי + רומניה

כיוון את עיניו ונשך שפתיים. תכף, בין דקת הדומייה לבין ה"יזכור", יתקדר ברגע. ענני המגף והצב יתפוגגו. טפטפים ילכו ויתחזקו, יר טיבו את משמר הכבוד הרומני. ואת העצב והגעגוע, ואו, כשיסתיים "אל מלא רחמים", ולפני שירן לקריף בת ה-10 וחצי, שנולדה לאחר האסון, תניח זר על אנדרטת האב שלא הכירה ועכשיו לראשונה באה למקום מותו – קרני השמש שוב ייצאו וילטפו בראגה.

ובסוף, זה יהיה עוד תעלול של הטבע. אותו טבע שפרס פה שמיכת ערפל לפני 11 שנה, עד שלא ניתן היה להי בחין מה שמיים ומה קצה הר. "אני לא מאמין איך אפי' לו כאן בכו השמיים בזמן היזכור שלנו", תיאר אחר כך ל"דיעות אחרונות" הנשיא ריבלין, "כשיצאו המשפחות להניח את הזרים יצאה שוב השמש. כנראה שבכל דרך אפשרית העולם אומר, יש זמן לכבות אבל חייבים למצוא את הכוח לצאת, להרים ראש, להמשיך".

ואז הנשיא היוצא בן ה-82, שלפני חודש פרץ דיסק בגב, והנסיעות הפכו קשות לו, ייכנס אל רכב השרד מרופד הכריות שהכינו לו, וכדי למנוע טלטלות יחל בהי תגלגלות אישית בהרים, יותר משלוש שעות לבוקרשט, אחרי שלוש שעות לפה. "הייתי נוסע לכאן גם יומיים", יאמר לצוות.

### דממה עם נוכחות

בצהריי ה-26 ביולי 2010 יסעור מספר 46 לא חזר מטיסתו. זה היה באימון משותף של חיל האוויר הישראלי עם חיל האוויר הרומני, תרגיל "שמיים כחולים", במסגרתו השתתפו מסוקי יסעור מטיסת דרוסי הלילה. על המסוק היו שני זוגות טייסים, צמד מכונאים מוטסים, ומשקיף רומני.

הנה עכשיו את ערפילי הבוקר חותך "ראם" צבאי משלחת הכוללת את משפחות הנופלים, צמרת חיל

האוויר ונציגי משרד הביטחון ממריאה אל יותר מ-1,800 קילומטר בעקבות הבנים. אל מסע של געגוע בארץ אחרת.

טיפה קודם, 7:29, המשלחת התכנסה בבסיס תל נוף. "תסתכל על השעון", לחש בכיר בחיל האוויר, "כשהשעון יתחלף ל-7:30 אפס אפס, התדרוך יחל". כשאנחנו על המסוק תאל' עורך כהן, מפקד המשלחת ובסיס תל נוף, מסביר את העניין הזה של היוק. "זה חלק מתרבות החיל. הפעם זה תדרוך, אבל הרבה פעילויות שלנו מסוכרנות ברמת השנייה, כמו פצצה". רק שכרגע יש משלחת לת' קתק. "מקווה שנצליח", הוא עמוס קמטי דאגה, "באירוע כזה בארץ אני שולט במאה אחוז. ברומניה אתה תלוי באי חרים. נהג האוטובוס הרומני, אני יודע איך ייסע?"

עוד לא יצאנו מהטרמינל ברומניה, ותאל' יואב עמי' רם, היום מפקד בסיס פלמחים, ואו מפקד טייסת 118, "דורסי הלילה", אומר שיש לו רגשות אמביוולנטיים לארץ הזו. האמת שלא חייבים דיבורים, העיניים שלו מגלות הכל. יש בהן עצב, וגם אשמה, ודרכן, כאילו זה עכשיו, פלשנקים מאותו אירוע.

"תמונה ראשונה", הוא מתאר, "אני מטפס על ההר איזה שעתיים-שלוש אחרי התאונה, ולא מצליח להגיע. והתחושה הזאת שהאשרתי אותם, כשאני יורד למטה, זה דבר שחורטי שנייה, אנתנו חוזרים לארץ. נוחתים במבנה חסר. המוני אנשים מחכים, מהמשפחות, מהטייסות. אנתנו יורדים מהמסוקים ויש דממה. לא שטט, דממה. דממה זה משהו עם נוכחות".

הוא פקד או על האימון ברומניה, היה על הקרקע. "אומרים שאבד הקשר, וברקות הראשונות אתה לא מביין", הוא משחזר, "ואו אתה פועל באוטומט. אנתנו מגיעים לשטח, סטים מעל העננים, ואו טייס המשנה שלי אומר לי: מה זה הכתם השחור על ההר. אני מסתכל. ברור לי שזו הפגיעה של המסוק. משם אנתנו ממשיכים לנסות לחפש אם יש בכל זאת משהו שנמצא על הקרקע ואולי אפשר לסייע לו, אבל זה יותר הלב. לראש כבר די ברור

שמתאונה כזאת לא ניתן לצאת בחיים". ואו הוא מדבר באומץ שנדרר למצוא פה על אחריות. ועל מה שהוא סותב מאו. "לי יש אחריות קודם כי הייתי מפקד הטייסת ומפקד הפריסה. ויש לי אחריות שהיא גם לא כללית, אני יודע להצביע על המקומות שבהם יכולתי לעשות דברים אחרים, ולתת לצוות סיכויים יותר טובים להצליח במשימה שלו. או האחריות הזו היא איתי כל הזמן".

**רגשות אשמה?**

"תמיד. מי שאין לו רגשות אשמה על תאונה כזאת, יש אצלו בעיה. זה היה במשמרת שלי, יש לי אחריות לעמוד במשימות, יש לי אחריות להחזיר את האנשים, ולא עשיתי תי את זה. אבל רגשות אשמה בפני עצמם לא מסייעים לך, אני לוקח את זה למקום של אחריות. של מסר קודם כל לעצמי, ולאנשים שאני מפקד עליהם".

### "תשמרי על פיצי"

ליד האנדרטה שמתחת להר מחובקות שתי נשים. מגי לקריף-אורן והרמינה דרגנאה. אחת רומנייה, אחת ישראליה. הן בוכות אחת לתוך השנייה. בכי מר ושובר לב. את החיים שלהן הן בוכות. את האהבות שלא חזרו. את 11 השנים האחרונות. את הבת של מגי והבן של הרמינה שהיו ברחם כשקרה האסון, ועכשיו עומדים לידן.

שעתיים קודם, על הספסל האחורי באוטובוס שעושה דרכו מבוקרשט למחוז בראשוב, יושבת מגי, 37, עם משי קפי שמש. בחלון הגדול שמאחוריה, כמו במנהרת זמן, הנוף מודחל לאחור. בהתחלה מבני העיר המודרניים, ואז כבישי אוטוסטרדה שמתכנסים אל דרך צרה, ואז עיירות שכאילו קפאו במאה שעברה. בתים מצויירים, נוף הררי מתפתל, איכרים, פרות, קוריצות. וירוק, אין סוף ירוק. ועל כל אלה אומרת מגי: מדינה אפורה. ומתעקשת. "ככה אני חווה את רומניה", היא מסבירה.

מאיפה מתחילים, אני שואל, ומגי מתארת. איך בגיל 16, כשגרה בקריית-שמונה, הכירה את ניר,



